

1. У В О Д

Данните в тази публикация са резултат от текущо / ежемесечно / репрезентативно изучаване на домакинските бюджети на населението.

Началото на текущо изучаване на домакинските бюджети у нас с прилагането на съвременни научни методи на избор на домакинствата беше поставено през 1951 година. Редовни изследвания се провеждат от 1953 година.

Преди това в България са провеждани от време на време еднократни изследвания, които са обхващали определени групи население - домакинства на работници и служители, домакинства на селяни.

При това изборът на домакинствата не е проведен в съответствие с теорията на репрезентативните изследвания.

В зависимост от метода подбор и обхват на домакинствата съвременното изучаване на домакинските бюджети може да се раздели на два периода. Първият период обхваща 1953-1961 година, а вторият от 1962 до сега.

И през двата периода е прилаган метода на случайния /стохастичния/ избор на домакинствата. Разликата се състои в това, че през първия период изборът на домакинствата е направен на основата на отраслев принцип и обхваща част от домакинствата - около 60 %, а през втория период на териториален принцип и в извадката са репрезентирани всички домакинства.

Поради различия в избора и в обхвата на домакинствата данните от изучаването на домакинските бюджети не са съпоставими между двата периода.

2. ЦЕЛ НА ИЗУЧАВАНЕТО НА ДОМАКИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ

Основната цел на текущото наблюдение на домакинските бюджети е да се получат достоверни данни за доходите, разходите, потреблението и за някои други елементи на жизненото равнище на населението, както и за измененията, които настъпват по години.

С изучаването на домакинските бюджети се получават следните данни:

за състава и заетостта на домакинствата;

за обема и структурата на доходите на домакинствата по източници на получаване;

за обема и структурата на разходите на домакинствата;

за количествата на употребените хранителни продукти и кухненските промишлени стоки от домакинствата.

Наблюдението на домакинските бюджети по месеци позволява да се изучават сезонните изменения в заетостта, паричните доходи и потреблението на хранителни продукти в домакинствата.

3. ОБХВАТ И ЕДИНИЦА НА НАБЛЮДЕНИЕТО

В извадката на наблюдението на домакинските бюджети са представени всички обществени категории домакинства - на работници, служещи, кооперирани занаятчии, кооперирани селяни, еднолични селски стопани, частни занаятчии, лица със свободна професия и други. Също така в извадката са предвидени всички типове домакинства както едночленни, така и многочленни.

Единица на наблюдението и класификационната единица е домакинството /семейството/.

Под домакинство /семейство/ се разбира:

а/ едно лице, което живее самостоятелно и има свой бюджет;

б/ група лица, които живеят заедно в едно жилище /квартира/, имат общ бюджет и имат роднински връзки помежду си. В случая домакинството се разглежда като потребителска единица, чрез която се задоволяват всички или по-голяма част от потребностите на членовете му.

Отнасянето на домакинствата към определена обществена група се извършва на основание социалната принадлежност на главата на домакинството, т.е. цялото домакинство се отнася към оная обществена група, към която е причислена главата на домакинството. Причисляването на главата на домакинството към определена обществена група е извършено в съответствие с утвърдената класификация на обществените групи на населението в нашата страна.

Отнасянето на домакинствата към отделни обществени групи е извършено след като е направен подбора, а не предварително, тъй като приложеният метод на подбор на домакинствата позволява в извадката да бъдат представени отделните обществени групи домакинства в такава пропорция, каквато те имат в генералната съвкупност.

Към домакинствата на работници са отнесени онези домакинства, главите на които са заети като работници и кооперирани занаятчии във всички отрасли на народното стопанство.

Към домакинствата на служещи са отнесени онези домакинства, главите на които са заети като служещи и ИТР във всички отрасли на народното стопанство и административно-управленческия апарат.

Към домакинствата на кооперираните селяни са отнесени онези домакинства, главите на които са заети в ТКЗС и са членове на ТКЗС.